

שנת הקהל

ישראל עזרת

פרשת וישב • גליון 159 • החשפ"ג

יוצא לאור על ידי בית המדרש "החיים והשלום" ניו-יורק

מהספר הקדוש

"זרע שמשון"

לרבי שמשון חיים נחמני זיע"א

מדרש רבה ע"פ "זוהי מקוץ" "אשרי הנגבר אשר שם ה' מבטחו", זה יוסף "ולא פנה אל רהיבים ושמטי כזב" על ידי שאמר לשר הפושקים זכרתני והזכרתני, נתוספו לו ב' שנים, עכ"ל. קשה, רישיה לסיפיה, דאם נענש על שבטח בשר המשקים אי"ב לא בטח בהקב"ה ומה זה שאמר "אשר שם ה' מבטחו" - זה יוסף, ועוד, איתא במדרש רבה סוף פרשת צו וז"ל, מי מחכה ליוסף שעברו עליו כל הצרות האלו שיתיה מלך, עכ"ל. וק' מה בא ללמדנו? אמנם אמרו וז"ל כל הבא דבר עברה לידו ונצול מפניו עושים לו גם ע"כ. וא"כ יוסף שבא דבר עברה לידו ונצול הימנה היה בטוח בה' שיעשה לו גם, אבל לא היה יודע איתה גם יהיה, ואף היה בטוח שזה הנס לא יהיה הוצאתו מבית הסהר לבד, שזה אינו נקרא גם מהטעם שפרש בעצמו "פי גנוב גנבתי מארץ העברים וגם פה לא עשיתי מאומה" וכו', ומשום הכי אמר המדרש "אשרי הנגבר אשר שם ה' מבטחו" - זה יוסף שהיה בטוח בה' שיעשה לו גם, אבל אעפ"י שהיה לו בטחון בה' מעה לתלות הוצאתו מבית הסהר אעפ"י שאינו גם בשר הפושקים שהי"ל לבטח בה' אף על הוצאתו, וזהו פשט הכתוב לפי דעת המדרש "אשרי הנגבר אשר שם ה' מבטחו", זה יוסף, אמנם להיות מאשר וראוי לומר בו "אשרי" צריך שלא יעשה כמו יוסף שפנה אל רהיבים וכו', אלא בכל ענין צריך שיבטח בהקב"ה וזהו, מי מחכה ליוסף וכו', אעפ"י שיוסף היה מצפה לאיזה גם משום דנצול מעברה סוף סוף לנדלך בזו לא היה מצפה, והינו שהואיל שאנו רואים שעברו על יוסף כ"כ צרות ש"מ שח' בהבאת לשון הרע על אחיו, ושפיר עבדו אחיו שמכרהו לעבד ואף פי במעשיו הטובים ובנסיון שלו זכה להתגדל, לא היה לו להיות מלך שהוא הפך הקנס של עבד, שאדרבא מזה משמע שלא חטא בליל, וענין עוד גוה בסדר הבא על וירא יעקב פי יש שבר במצרים.

גערה לשמירת הברכה

משמע... - ממצשי ידיו. ובעוד הנרי מנסים להרגיעו, נשמעו דפיקות בדלת. בפתח עמד הזקן. או אז הבינו את משמעות עומק ברכתו העצומה: אכן, הילד השמח והבריא שבש להם את הסדר... הם קבלוהו במאור פנים. הזקן פרס ידיו ואמר להם: יהי רצון שתזכו לגדלו לתורה, לחפה, למצוות ולמעשים טובים. ונעלם. פעת הבינו שאותו זקן היה אליהו הנביא זכור לטוב.

לך רבך הרוחות!

במהלך שלחנו של צדיק, נדחק חסיד לבקש ברכה. אמר לו הרבי בפנים זעופות: תלך לכל הרוחות... נכהל החסיד והחל למרר בכי. צחק הצדיק ואמר לו: הלא תבין, פונתי שתתקיים בך ברכת השם יתברך ליעקב אבינו עליו השלום (בראשית כה, יד) "ופרצת ימה ונקדמה ופננה ונגבה"... ואמנם אותו חסיד זכה להצלחה רבה.

השפעת שפע בגערות

בספר 'ברכי נפשי' (להגר"י זילברשטיין שליט"א, עמ' פ"ח-פ"ט. נעתק לכאן מ"נעם שיח" פרשת יתרו) מובא ספור נפלא שספר הגאון רבי מסעוד בן שמעון: פעם אחת שהיתי בחדרו של הגה"ק הבכא סאלי זכותו תגן עלינו בנתיבות בעת שערך סעודת ראש חודש, ורק אנשים אחדים הורשו להכנס לחדרו בעת הסעודה. אחד הנוכחים היה יהודי שבביתו נמצאות שבע בנות שהגיעו לפרקן וכלן המתינו לזיווגן. באמצע הסעודה קם לפתע אותו יהודי על רגליו והתחיל לגולל באזני הרב - תוך כדי שהוא בוכה בכיות נוראות - את צרותיו האיומות, על שבע בנותיו שאין לו פרוטה לפרטה ואינו יודע איך להשיאן, וכמו כן סבלו הוא ואשתו ממחלות שונות רח"ל, והבכיות הגיעו עד לב השמים.

מספר רבי מסעוד, שלנוכחים היה נכר שצערו של היהודי חדר ללב אביהם של ישראל, הבכא סאלי זצ"ל. הצדיק ישב מהרהר כמה דקות, כששפעת נפתחה הדלת, וחתנו של הרב, הרה"ג רבי דוד יהודיף זצ"ל נכנס לחדר. כשהבחין הבכא סאלי בחתנו, התחיל לצעק עליו בשאגות נוראות: "מדוע נכנסת? מי התיר לך לבוא כאן? ..." פני החתן חורו פסיד, והוא לא מצא מלים לפיס את חותנו. כמו כן חורו פני המסבים, ובפרט שהאבכה בין החתן לחותנו הבכא סאלי היתה ידועה לכל, ולא הבינו מה קרה פעת שהוא צועק כל כך על חתנו.

והבכא סאלי ממשיך לצעק עליו ואומר לו: "אמור אחרי את המלים האלה - 'חתן הוא כמו בן, וכן יכול להכנס אל אביו בכל עת

יוסף הצדיק עליו השלום מספר לאביו ולאחיו על חלומו השני (לו, ט-ו) "והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי". בתגובה "ויגער בו אביו ויאמר לו, מה החלום הזה אשר חלמת? הבוא נבוא אני ואמך ואחיד להשתחות לך ארצה?" מסבירים רבותינו ו"ל (עין רבינו אור החיים הקדוש) שגערת יעקב אבינו עליו השלום היתה להסיר את קנאת האחים עליו, אך בלבד קנה שיתקיים החלום, והמתין להתגשמותו, וכפי שפרש רש"י בפסוק (לו, יא) "ואביו שמר את הדבר - הנה המתין ומצפה מתי יבוא" וכו'. ואולי אפשר לומר שבנוסף לפונה להסיר את קנאת האחים מיסוף, היתה הגערה לשמור עליו ועל התגשמות החלום גם מפני, להבדיל, מקטרגים חיצונים. על דרך שמובא בספרים שלגערת צדיקים תתכן משמעות עמוקה שאינה נתנת לפרשנות לכל אדם. ופעמים טומנת בחכה שמירה גבוהה מפני משטינים המתקנאים בשפע המוכן לרדת לאדם. והגערה, ואפילו הקללה, מסוככת על הברכה שלא תפגם או חלילה תאבד מחמת קטרוגים. לקמן מעט מהסבות שהובאו בספרים על התועלת המרבה בגערות החכם. ונפתח בכמה עבדות על צדיקים שהלבישו את הברכה בלבוש נסתר ומשנה ובעתיד התבררו דבריהם לברכות שהחישו ישועה גדולה.

באשר לא בסדר זה הכי בסדר...

בעיר בגדאד שבצ'ירק התגוררו זוג יהודים יראי שמים ומדקדקים במצוות. צעירים היו ולא זכו לפרי בטן. שנה אחת בליל הסדר, פנה אליהם זקן אחד ובקש להתארח אצלם. קבלוהו בשמחה ונהגו בו כבוד גדול. בתם הסדר, קם הזקן ממקומו ואחל להם: יהי רצון שאבוא לבקר אצלכם גם בשנה הבאה. ומיד הוסיף: ויהי רצון שאז כבר לא יהיה לכם סדר.

הזקן יצא את הבית והותיר את הבעל והאשה נבוכים ותמהים למשמע האחול המשנה שנשמע כקללה ולא כברכה. במהלך אותה שנה פקד אותם השם יתברך בכך זכר. הגיע חודש ניסן והילד כבן חודשים וחצי, בריא וזפה וגם מלא מרץ. אביו ואמו טרחו להכין את שלחן הסדר, אך הילד הקטן, שהיה בכחינת "רצוא ושוב", משך במפה, הפך את הפלים, צלחות התעופפו. כוסות התנפצו. יין נשפך כמים והתערב במי המלח. המפה הכתמה - 'שישו ושמחו'. הוריו החלו שוב בסדור השלחן ובנקיון הבית, וילדם זחל וצהל, שמח, עלו, וקרן מאשר מלא ספוק מאי הסדר (תתי

שירצה!"... חתן הרב לא היה מסגל להוציא שום מילה מפיו מרב ההלם שהיה נתון בו, אך חותנו הרב דחק בו והכריח אותו להוציא מפיו את המלים האלה בדיוק. ואכן, לאחר מאמצים רבים הצליח חתן הרב להוציא את המלים האלו מפיו. והנה, לאחר ששמע הבכא סאלי את המלים האלו יוצאות מפי חתנו, נעמד ליד הקיר ופרץ בככי מר ואמר "רבוננו של עולם! אתה שומע, אבא שבשמים, מה שחתני אומר? - בן

יכול להפגס אל אביו בכל עת שיצצה! אז עכשיו אני רוצה להפגס אליך, ולבקש ממך שתעזר ליהודי שנמצא כאן אתנו ונקוק לישועות גדולות". שעה ארוכה צמד הבכא סאלי והתפלל על היהודי, ולאחר זמן נגש אליו ואמר לו: "התפללתי ונענית..."

ברכה מסתרת בקללה גלויה

בכמה מקומות בחז"ל הובאו עבודות בצדיקים שפסו את הברכות בלבוש של קללה, כגון המעשה המובא במסכת מועד קטן (דף ט) ובמדרש (תנחומא סוף פרשת בראשית וב"לקוט שמעוני" יהושע כב רמז לא) על רבי יונתן בן עכסאי ורבי יהודה בן גרים שבאו ללמוד פרשת נדרים מרבי שמעון בר יוחאי, וכשבאו להפיר (בשנית - ע"ן שם), אמר רשב"י לבנו: בני אדם אלו הם אנשים של צורה - חכמים, לך אצלם שיבכרו אותך. וכך עשה. ולתדהמתו, ברכו אותו שבע ברכות שנסמעו לו מתמיהות ועל פניו נשמעו קללות חמורות, ע"ן שם בהרחבה. בא הבן לאביו ואמר לו: לא די שלא ברכו אותי אלא אף צערו אותי! שאל אותו אביו: מה אמרו לך? וכשחזר הבן על הדברים, שמח רשב"י ופרש את כל דבריהם לברכות חשובות עם השלכות לחייו ולחיי בני משפחתו בעולם הזה ובעולם הבא. וע"ן שם עבודות נוספות בדברי צדיקים שנראו משנים אף היו ברכה גדולה.

והסברים רבים נאמרו במפרשים על סבת פסוי הברכה בלבוש שנסמע קללה. ומבארים (ע"ן ע"ן יוסף" ועוד רבים), שברכה ברורה וגלויה, עלולה לעורר את קטרוג המשטינים, שתהא עינם צרה בברכה. ומעתה ברכה בלשון נסתר, לא תעורר את קטרוגם.

גם מבארים (ע"ן "שפתי פהן" על התורה פרשת תולדות - בראשית כז, כז) שברכות מעין אלו משתמרות שלא תשלט בהם ע"ן הרע. [וע"ן שם עוד, שמשמע מדבריו שברכה בצנעה משתמרת יותר, על דרך מאמר חז"ל (ע"ן מענית ח ע"ב; בקא מציעא מב ע"א) אין הברכה שרויה אלא בדבר הסמוי מן העין. וברכות בצנעה הם בכחינת ברפת העולם הבא "ע"ן לא ראתה" (ישעיה סד, ג) ושלכן מכסים הכהנים ידיהם בכרפת כהנים, ועוד ענינים בזה.]

שמירה מפני משטינים

ידוע גם על צדיקים רבים, שבכח ראיתם, ראו קטרוגים כבדי משקל ששורים על האדם וכן רוחות רעות ומשטינים ומקטרוגים, והדרך

להורידם היה בדרך גערה ודבורים קשים. כותב השורות ראה פעם יהודי שבא לפני הצדיק הירושלמי רבי טודרוס תפילינסקי זצ"ל, ובקש ממנו ברכה. רבי טודרוס גער בו ונרץ לעברו מלים ספורות. אך כאשר הבחין רבי טודרוס שאותו אדם נבהל מתגובתו, הרגיעו, שברכה צריכים להסתיר שלא יתאחזו בה חיצונים.

וע"ן של"ה הקדוש (מסכת פסחים דרוש חמישי אות יז), דגמאות נוספות מחז"ל שצדיקים שנתבקשו לברך, אמרו את דבריהם בלשון שנסמעה בקללה. ומדבריו (שם וכן בפרושו על התורה, לע"ן פתרון חלומות יוסף), משמע שאותם חכמים ראו בגזרה שנגזר עליו מצד המערכת דברים רעים, על פן הוציאו הברכות בלשון קללה, ובהוצאת הדברים כבר יחשב כאלו התקנים הדבר אבל פונתם לברכה, ע"ן שם בהרחבה.

ועוד ע"ן "פלי קר" (שמות י, י) - לע"ן דברי פרעה "ראו פי רעה" וגו' והפרכת הדברים לברכה. ועוד ע"ן "אגרא דכלה" (שמות טז, ו) לע"ן הפרכת תלונות בני ישראל לברכות. וכהנה מבארים בספרים על מקומות נוספים בתורה, שכל מה שדברו צדיקים הכל היה לברכה.

הפונה המבריעה

וע"ן במהר"ם פאדוואה (על הילקוט שמעוני שם והזכירוהו במפרשים בסוגיא) ובפרוש הרי"ף על "ע"ן יעקב" (מועד קטן שם) שמתרתם בברכות נסתרות אלו, שפינן שהבן יתמה על דבריהם, לך לאביו - רבי שמעון בר יוחאי, והוא יפרשם לברכה, וכך הברכה תחול מכח ברכתו - פרושו, ותהא הברכה נקראת משמו של רשב"י (וע"ן מהרש"א במועד קטן שם).

ועל דרך זה נראה לומר, שברכות כאלו, המתפרשות מתוך דברים הנאמרים בקללה, הם ברכות גבוהות יותר מברכה שגלויה מעיקרא, משום שהם כאור הבא מתוך החשך, בבחינת המויבא בזהר הקדוש בפרשת תצנה (קפד ע"א), "לילית נהורא אלא ההוא דנפיק מגו חשוכא" - אור אמתי הוא פנה הבא מתוך החשך.

עוד מוסיף הרי"ף שם, "ויש מפרשים, כדי שיתברכו הנערים פעמים, אחד מפיהם והשנית מפי הרשב"י ז"ל".

ונראה להעיר בדרך אפשר על פי הנזכר, שבכל מצב כזה או דומה לזה, כאשר נשמע מפי צדיק דברים קשים, כדאי ללכת לצדיק נוסף שיפרש את הדברים לטובה, ומה גם שעל פי דברי

הרי"ף משמע שטובים השנים מן האחד.

עוד לע"ן כח הפונה להכריע את התוצאה של הדבור, נעתיק קטע מדברי רבינו החיד"א זיע"א בספרו "פני דוד" (פרשת בלק) "...ונמצא דיש קללה שתפתר לטובה והיא ברכה עצומה, כהני בר דרבנן (במועד קטן שם) שהיו נראות קללות ח"ו והם ברכה גדולה. ודון מינה דמשפחת לה אחד חכם הוא יברך והדברים נראים ברכות ותחת כבודם אמרי"ם המאריים והנה עד עתה אף שהיה מתרעם בלק על בלעם מכל מקום היה ספק אצלו דבהיות בלעם שונא גמור לישראל וגם הוא חכם להרע יתכן שכל ברכותיו יש להם פתרון לקללה והיה מסתיר הדברים והוא עתיד לפרש לו כל מה שאמר שיכונן לקללה". ע"ן שם. ומשמע שהכל לפי פונת הדברים.

ועוד ע"ן לרבינו "אור החיים" הקדוש (בראשית יב, ג ושם כז, כט) שמשמע שהכל הולך אחר הפונה [וכבר הערנו, שאין אדם יודע מה בלבו של חברו, לכן גם אם נשמע קללה מצדיק, יש להניח שלא נבעה מתוך שנאה חלילה, וכנתנו לברכה. וישנם מצבים שגערות הרב ודבריו הקשים משפיעים טוב על התלמיד גם אם התלמיד לא פנה לזה, וכגון המובא בברכות (סג ע"ב), על השפע הרוחני שזוכה לה התלמיד שרבו גוער עליו ושותק, ע"ן שם].

לשמירת השפע

טעם נוסף לפיו ברכו צדיקים בלשון נסתר ובלבוש הנשמע כתוכחה ואפילו קללה, נראה לומר, על דרך המובא בספרים שספוק עצמי מפרז והרהור גאונה אפילו קל, עלולים לפגם בברכה. זאת ועוד, ישנם מצבים שהאדם נצרך להקנעה ולתוספת פפחה על עוונותיו כדי שהשפע יחול עליו. ולכן הצדיק מסתיר את הברכה כדי שיפגע לב המתברך וישוב בתשובה, וכך תשמר הברכה ויקבל את השפע בשלמות.

ויהי רצון שנוזקה לראות בטוב השם ובחסדו יתברך, וימלא כל משאלות לבנו לטובה לעבודתו, וישלח רפואה שלמה לכל חולי עמו ישראל ובכללם לשושנה בת טובה לארץ ימים ושנות חיים מאשרים וטובים בכריאות הנפש והגוף, קבלת פני משיח צדקנו, שבע שמחות וכל טוב סלה.

מישיחות הסגידים שליט"א

הגיש משה אליהו ש. (טל' 050.4125671)

שבת שלום ומבשר

סגולה	מה רבו מעשי ה' בידים בזהר עשית
סגולה לשמירה לכל השנה	הרוק לבעלי החיים
כתב הגר"ח פלאגי זיע"א ב"מועד לכל חי" (סיפון ז"ה אות יב) "כתב בספר הזכירה (דף ס"ה סוף ע"א) סגולה לשמירה מעלה על השנה, שיאמר בהנחה כל לילה, אחר הדלקת נרות, ז' פעמים ויהי נעם, כך מוצאתי בתוב". וכן מובא בסדר רבי שבתי (הובא בכעל שם טוב על התורה להנחה אות א) "סגולה מותרת" ויהי נעם וכו' כל תבה וז"ל פעמים אחר הדלקת הנרות, וטוב מאד, וישם מורי הרי"ק ז"ל והוא רבינו הבעל שם טוב זכותו יגן עלינו לומר ז"ל פעמים ויהי נעם יושב בסתר בפשוטו, והיה נוהג לומר בן גם בן לימים נוראים ובכל עת צרה שלא תבא, ויכון ב' נתיי".	הבאנו בעבר בתועלת הרוק לשמירת הפה, להנאת האכילה ולתהליך הבליעה. ישנה חיה מן נדיר שאין לה בלוטות רוק, כאשר הרוק אינו מתאים למבנה מערכת גופה ומהותה. הבורא ית"ש שכן חיה זו בסמוך למקורות מים בגו'נגל, ונתן בה תבונה להטביל ולהרטיב את מאכליה באגמי המים לפני האכילה. במחקר שגערך לפני מספר שנים, נחשפה חיה זו. החוקרים נסו להרחיקה מן האגם, החיה לא יכלה לאכול וגועה ברעב (על פי "טובך בייעו"). אך זו יוצאת מן הכלל, לרב בעלי החיים יש רוק. מהם עושים שמושים נוספים ברוק שבפיהם. מיני עופות רבים משתמשים ברוק לבניית קנים. רבים מבעלי החיים מרגיעים את כאבם בלקוק פצעייהם. וכן לרפוי הפצע ולהגנה מנגיפים והומים. הכלב מקרר את גופו על ידי שרובב לשונו הרטבה ברוק. הנחשים מסתיעים ברוק כדי להתיר את ארסם. וכהנה שמושים נוספים.